

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Julie JEČMENOVÁ

**Veřejné povědomí o územně-správním členění
České republiky**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Mgr. Jan Daniel, Ph.D.

Olomouc 2024

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo):	Julie JEČMENOVA (R210287)
Studijní obor:	Matematika pro vzdělávání
Název práce:	Veřejné povědomí o územně-správním členění České republiky
Title of thesis:	Public perception of territorial-administrative division of The Czech Republic
Vedoucí práce:	Mgr. Jan Daniel, Ph.D.
Rozsah práce:	46 stran a 7 vázaných příloh

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se zabývá územně-správním členěním České republiky a veřejným povědomím o tomto členění. Práce je rozdělena do čtyř částí. První z nich se zaměřuje na historický vývoj územně-správního členění státu, převážně po roce 1989. V druhé části této práce je objasněn popis územní samosprávy a státní správy, jak funguje a jak se dělí. Teoretické poznatky jsou uplatněny v třetí části bakalářské práce, jež se zabývá výzkumem, který probíhal formou dotazníku a deseti strukturovaných rozhovorů. V tomto dotazníku odpovídalo celkem 129 respondentů. Práce vychází z poznatků z knižních a internetových zdrojů a právních předpisů. Poslední částí je závěr, který představuje diskusi výsledků veřejného povědomí o současném územně-správním systému České republiky.

Klíčová slova: veřejné povědomí, státní správa, samospráva, harmonizace, historický vývoj

Abstract:

This bachelor thesis deals with territorial-administrative division of The Czech Republic and public perception regarding this division. The thesis is divided into four parts. The first part deals with the historical evolution of territorial-administrative division of The Czech Republic, especially with the post-1989 era. The second part deals with the description of contemporary self-government and state administration, how it works and its structure. Theoretical information is put into practice in the third part of the thesis, which deals with public research conducted in the form of a questionnaire and ten structured interviews. In total, 129 people participated in the questionnaire. This work is based on literary and online resources and state administration laws. In the last part a discussion regarding the findings of the conducted public research is presented.

Keywords:

public perception, state administration,
self-government, harmonization, historical
development

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci s názvem Veřejné povědomí o územně-správním členění České republiky zpracovala samostatně pod vedením Mgr. Jana Daniela, Ph.D. a všechny použité materiály a zdroje jsem řádně uvedla v seznamu citované literatury.

V Olomouci dne 5.5.2024

Julie Ječmenová

Ráda bych poděkovala Mgr. Janu Danielovi, Ph.D. za užitečné rady, připomínky a ochotu při vedení mé bakalářské práce. Poděkovat bych také chtěla respondentům dotazníkového šetření a účastníkům strukturovaného rozhovoru, jejichž výpovědi představují stěžejní část práce. Nakonec bych chtěla poděkovat své rodině a partnerovi za trpělivost, podporu a motivaci.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Julie JEČMENOVA
Osobní číslo: R210287
Studijní program: B0114A170003 Matematika pro vzdělávání
Téma práce: Veřejné povědomí o územně-správním členění České republiky
Zadávatel katedra: Katedra geografie

Zásady pro vypracování

Český systém územně-správního členění je poměrně složitý a vyznačuje se řadou specifik a výjimek. Z tohoto důvodu se autorka bude v rámci bakalářské práce snažit popsat a analyzovat, jaké je veřejné povědomí o územně-správním členění České republiky. Studentka při svém výzkumu bude primárně vycházet z dotazníkového šetření. Konkrétní specifikace bude upřesněna v přípravné fázi výzkumu.

Rozsah pracovní zprávy: 5 000 – 8 000 slov
Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

Clifford, N. J., Shaun French, a Gill Valentine, ed. 2010. Key methods in geography. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
Hruška, L. et al. 2018. Analýza vybraných prostorových aspektů veřejné správy a zlepšení dostupnosti jejich služeb.
Káňa, P., Kalousková, P. 2019. Základy veřejné správy. Montanex.
Ministerstvo vnitra. 2016. Harmonizace územně-správního členění státu.

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Daniel, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 23. března 2023
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2024

LS.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 23. března 2023

Obsah

I.	ÚVOD.....	9
II.	TEORETICKÁ ČÁST	10
1.	Vývoj územně-správního členění	10
1.1.	Vývoj do roku 1989	10
1.2.	Vývoj po roce 1989	11
2.	Veřejná správa České republiky	17
3.	Územní samospráva v České republice	17
3.1.	Základní územně-správní celky (obce).....	17
3.3.	Vyšší územně-správní celky (kraje)	19
4.	Státní správa	20
4.1.	Obce s pověřeným obecním úřadem	20
4.2.	Obecní úřad obce s rozšířenou působností	21
III.	METODY ZPRACOVÁNÍ	23
1.	Dotazníkové šetření	23
2.	Strukturované rozhovory	25
IV.	ANALYTICKÁ ČÁST	27
1.	Členění jednotek	27
2.	Obce.....	31
3.	Kraje	37
4.	Státní správa	39
V.	DISKUSE VÝSLEDKŮ A ZÁVĚR.....	43
VI.	ZÁVĚREČNÝ SEZNAM ZDROJŮ	45
VII.	PŘÍLOHY	47

I. ÚVOD

Vzhledem ke složitému systému územně-správního členění České republiky je velmi těžké se v něm orientovat. Proto se daná bakalářská práce zaměří na rozbor stávajícího systému, a to jak z historického vývoje, tak i z pohledu současného členění veřejné správy, na něhož naváže rozbor povědomí tohoto členění.

Hlavním cílem práce je zhodnocení povědomí o územně-správním systému České republiky. K naplnění hlavního cíle byly stanoveny tři dílčí cíle:

- Zhodnocení povědomí o územně-správních jednotkách.
- Zhodnocení povědomí o samosprávě.
- Zhodnocení povědomí o státní správě.

Bakalářská práce se dělí na 3 části, přičemž teoretická část se dá tematicky rozdělit na dvě části. První z nich je věnována historickému vývoji veřejné správy na našem území od dob jejího počátku až po současnost, kde nejdůležitějšími změnami byly vytvoření vyšších územních samosprávných celků, vznik obcí s pověřeným obecním úřadem a harmonizace územně-správního členění státu. Druhá vysvětluje pojem veřejné správy, v níž je objasněna samospráva a státní správa České republiky.

Druhá část se zabývá vlastním výzkumem, jež se skládá z podkapitol členění jednotek, obce, kraje a státní správa. Pro zpracování analytické části bylo využito dat z dotazníku a strukturovaných rozhovorů.

Poslední částí je diskuse výsledků a závěr, který popisuje zjištěná data získaná v analytické části.

II. TEORETICKÁ ČÁST

1. Vývoj územně-správního členění

Tato kapitola přiblíží vývoj veřejné správy na území České republiky. Důraz bude kladen na vývoj po roce 1989, kdy s novým Ústavním zákonem byl zahájen přechod k současnému modelu územně-správního členění ČR. Ovšem je popsán vývoj i před rokem 1989, neboť i ten je důležitou částí naší historie.

1.1. Vývoj do roku 1989

Již první pokusy o reformu přišly v období vlády Josefa II., ale nedošlo k výrazným změnám. Před rokem 1848 existovalo v Čechách 16 krajů a Praha, na Moravě 6 krajů a ve Slezsku pouze dva. Správní jednotky byly založeny na městech a patrimoniích, ale střední článek veřejné správy chyběl. Tento zastaralý systém nebyl schopen odpovědět na společenské změny. Reformy začaly s přechodem od absolutismu k ústavnímu systému po roce 1848. Revoluční rok přinesl zrušení patrimoniální správy, vytvoření obecní samosprávy a centralizaci státní správy s třemi úrovněmi: zemskou, krajskou a okresní (Hledíková, 2005).

V roce 1855 proběhla změna krajů, což vedlo ke vzniku 21 krajů. Okresní reforma zrušila politické okresy a vytvořila okresy smíšené. Další změny přišly v roce 1867 s prosincovou ústavou, která zrušila krajskou správní úroveň. V novém uspořádání byly nad lokální úrovní pouze okresy a země. Obec byla vedená starostou a obecním výborem, a rozdělovala se na samostatnou a přenesenou působnost (Schelle, 2009).

Vznik Československé republiky v roce 1918 vyžadoval reformy územního uspořádání. Župní zákon, přijatý 1920, znamenal rozdělení území na 23 žup a počítalo se, že by měl být zcela zrušen zemský stupeň správy. Nařízení vlády však umožnilo podpořit platnost tohoto zákona od 1. ledna 1923 pouze na Slovensku, v českých zemích župy nezačaly fungovat. Složitou situaci vyřešil unifikační zákon z roku 1927, který župy zrušil a zavedl jednotnou správu rozdělenou do okresů soudních a politických a zemí, přičemž Slezská a Moravská země byly sloučeny do země Moravskoslezské (Hledíková, 2005).

Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava došlo k výrazné centralizaci moci, zrušení samosprávy a oslabení územní autonomie. Národní shromáždění bylo rozpuštěno, výkonná moc přešla pod říšského protektora, který jmenoval ministry protektorátní vlády a ovlivňoval právní systém. Okresní úřady a zemská správa byly pod

kontrolou okupačních orgánů, a zastupitelstva byla zrušena. Vládní komisaři nahradili starosty, a německá říšská správa implementovala dohlížecí okresy, tzv. oberlandáty, které měly dvojí roli jako správní úřady pro německé obyvatelstvo a dozor nad okresními a obecními úřady (Hledíková, 2005).

Po osvobození Československa v roce 1945 zůstalo administrativní členění státu zachováno, avšak došlo k významným změnám ve skladbě státních orgánů. Na všech hierarchicky uspořádaných úrovních územní správy byly vytvořeny národní výbory, přičemž výkonné orgány těchto výborů představovaly zemské, okresní a místní úřady. Roku 1948 byla zrušena zemská správní úroveň a nahrazena krajským zřízením, kde kraje sestávaly z okresů, čímž vzniklo 19 krajů a 270 okresů (Hledíková, 2005).

V roce 1960 byl přijat zákon o územním členění státu, který přinesl nové územní správní členění. Změny se týkaly i územního zániku některých obcí a soudních okresů v důsledku odsunu německého obyvatelstva. Působnost okresních soudů byla prozatím přenesena na větší sousední okresní soudy, přičemž správní okresy zůstaly územně nezměněny. Tyto reformy se uskutečnily v kontextu vzniku společnosti sovětského typu a nástupu totalitního režimu, kdy stávající územně-správní členění již nevyhovovalo a bylo přizpůsobeno potřebám centrálně plánovaného hospodářství. Vytvoření nových krajů vycházelo z ekonomicko-geografických oblastí a mělo za cíl vytvořit velké ekonomické rajóny. Přes tuto snahu vytvořit funkční územní uspořádání však reformy vedly k závažnému porušení přirozené spádovosti obyvatelstva (Hledíková, 2005).

1.2. Vývoj po roce 1989

Po zhroucení komunistického režimu v listopadu 1989 se v tehdejším Československu začaly uskutečňovat zásadní změny politického uspořádání. Tou nejdůležitější bylo odstranění článku o marxismu-leninismu jako státní ideologii z ústavy novým Ústavním zákonem 135/1989 Sb. Spolu s tím byl zahájen přechod k parlamentnímu modelu dělby moci a k uplatňování principů demokratického právního státu (Hledíková, 2005).

V roce 1989 začala transformace veřejné správy v České republice, která byla tehdy součástí československého federativního státu. Struktura zákonodárných, výkonných a soudních orgánů České republiky byla omezena, protože federativní uspořádání ovlivňovalo kompetence státu. Nicméně již v té době existovaly všechny

nejvyšší státní orgány České republiky jako členského státu federace. Tuto strukturu představovala Česká národní rada jako zákonodárný orgán, vláda České republiky jako nejvyšší výkonný orgán a Nejvyšší soud České republiky jako nejvyšší orgán soudní moci. Na federální úrovni existovalo obdobně dvoukomorové Federální shromáždění, federální vláda a nejvyšší soud federace (MVČR, 2005).

Následným vývojem došlo k ústavnímu i faktickému zrušení vedoucí úlohy Komunistické strany Československa. Byl zaveden klasický mechanismus parlamentní republiky, a již v roce 1990 se uskutečnily svobodné parlamentní volby na základě upraveného systému poměrného zastoupení. Docházelo k výrazným změnám ve složení ústředních orgánů státní správy. Další výrazné změny se uskutečnily ve struktuře mocenských orgánů v souvislosti s uplatněním kritérií demokratického a právního státu na činnost veřejné správy (MVČR, 2005).

Rozpadem České a Slovenské federativní republiky se Česká republika stala k 1.1.1993 samostatným státem s novou strukturou nejvyšších státních orgánů, s jednotným zákonodárstvím, s jediným občanstvím a s jediným parlamentem, vládou a nejvyšším soudem. Tento stav byl reflektován v nové Ústavě České republiky, která byla přijata na samém počátku existence samostatného státu (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.). Součástí ústavního pořádku se stala i Listina základních práv a svobod (MVČR, 2005).

Orgány veřejné moci v území byly do roku 1990 národní výbory. Národní výbory působily de facto jako orgány státu, i když formálně měly i svou zastupitelskou složku. Samospráva z hlediska dnešního významu neexistovala. V roce 1990 byl systém národních výborů nahrazen novou strukturou územní státní správy. Od počátku obecní samospráva obsahovala i výkon určitých funkcí státní správy v přenesené působnosti, přičemž na tento systém nová úprava do značné míry navazovala. Nové zřízení obecní samosprávy se uskutečnilo zákonem č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení) (MVČR, 2005).

Okresní národní výbory byly nahrazeny okresními úřady, které zastávaly funkci orgánů státní správy. Okresní shromáždění zprostředkovávalo rozdělování státních prostředků mezi obce. Okresní úřady upravil zákon č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících. Vytvořené okresní úřady byly koncipovány jako orgány s maximálně dvouletým časovým omezením. Oficiální formou byly tyto úřady zrušeny až v roce 2002. Krajské

národní výbory byly zrušeny bez náhrady. Jejich kompetence přešly zčásti na ústřední správní úřady a na nově ustavené okresní úřady. Kraje z roku 1960 nebyly rušeny a zůstaly v platnosti jako jednotky administrativního členění státu (MVČR, 2005).

Dlouhodobé přetrvání tohoto přechodného systému vedlo k omezení samosprávy pouze na obecní úroveň a absence mezoregionální úrovně ve státní správě. Ústřední správní úřady se snažily tuto situaci řešit vytvářením specializovaných orgánů státní správy s detašovanými pracovišti, což však vedlo k nedostatečné koordinaci výkonu státní správy v území. Tento stav se stal neudržitelným z hlediska decentralizace a efektivity státní správy, a proto bylo jako řešení identifikováno obnovení krajského zřízení, což symbolizovalo začátek druhé fáze reformy územní veřejné správy (MVČR, 2005).

1.2.1. Vytvoření vyšších územních samosprávných celků

Vyšší samospráva byla zavedena ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků (VÚSC) a taktéž byl výrazně změněn ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Zmíněný ústavní zákon upravil ovšem pouze územní vymezení krajů, nikoliv jejich konkrétní kompetence a organizační struktura. K vyřešení těchto otázek byla stanovena dlouhá legisvakance, tj. lhůta mezi platností a účinností právního předpisu. Účinnost zákona č. 347/1997 Sb. byla stanovena dnem 1. ledna 2000. Volby do zastupitelstev krajů se konaly až v listopadu 2000 a příslušné zákony nabývaly účinnosti ke dni voleb do zastupitelstev krajů, případně 1. ledna 2001. Tímto zákonem bylo zřízeno 13 krajů a hlavního města Praha. Počet krajů i jejich sídel je totožný s kraji existujícími v letech 1949–1960 (MVČR, 2005).

Kraje byly vymezeny na základě rozlohy jednotlivých okresů, které byly stanoveny jako součást daného kraje. Přitom byl dodržován zákon o územním členění státu s aktuální platností k počátku roku 2000 (Poslanecká sněmovna, 2024).

1.2.2. Druhá fáze reformy územní veřejné správy

Při přípravě první fáze reformy územní veřejné správy se uvažovalo o změně uspořádání státní správy na okresním stupni. Potřeba této změny vycházela z decentralizačního charakteru reformy a potřeby revidovat územní uspořádání státní

správy z roku 1960. Existující okresy se od roku 1960 zásadně nezměnily, pouze přibyl okres Jeseník (MVČR, 2005).

Okresní úřady, které fungovaly výlučně jako orgány státní správy byly prvkem odděleného modelu výkonu veřejné správy, zatímco v obcích i v krajích se uplatňoval spojený model. Reforma územní veřejné správy na základním stupni státní správy, nazývaná druhá fáze, zahrnovala zrušení okresních úřadů a přechodu jimi vykonávaných kompetencí na jiné orgány veřejné správy (MVČR, 2005).

Klíčovou otázkou bylo, zda přechod kompetencí z okresních úřadů by měl být proveden pouze na městské úřady v okresních městech bez změny územního uspořádání, nebo zda by mělo dojít k decentralizaci a dekoncentraci veřejné správy s nápravou nedostatků způsobených územně správním uspořádáním z roku 1960. Vláda České republiky podporovala druhou širší koncepci reformy. Při přípravě i realizaci širší koncepce druhé fáze reformy územní veřejné správy bylo nezbytné nejdříve určit, které orgány veřejné správy převezmou většinu kompetencí okresních úřadů. Za tímto účelem se daly vytvořit i nové orgány charakteru okresní samosprávy v nových menších okresech (MVČR, 2005).

Vytvoření nových orgánů by bylo také prakticky komplikovanější než přenesení působností na orgány již existující. Jeho nespornou výhodou však lze spatřovat v tom, že některé obce by nevykonávaly státní správu na území jiných obcí, které nemohou svými volenými orgány ovlivnit fungování příslušného obecního úřadu. Kompetence okresních úřadů také nebylo možné přenést na všechny pověřené obecní úřady, kvůli umístění některých úřadů v malých centrech s územními obvody (MVČR, 2005).

S ohledem na předcházející výzkumy sídelní struktury České republiky bylo zřejmé, že ideální počet jednotek pro základní výkon státní správy lze stanovit řádově na 200 obcí, které by vykonávaly státní správu i v celém územním obvodu. Vybrané obce byly nazvány obcemi s rozšířenou působností a výsledkem uvedeného procesu byl vládní návrh zákona o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, který byl přijat a publikován jako zákon č. 314/2002 Sb. Tento zákon stanovil obce s rozšířenou působností a taktéž dává zákonnou formu i existenci konkrétních pověřených obecních úřadů, jenž byly dosud v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). Počet obcí s pověřeným obecním úřadem byl zákonem zvýšen na 388. Správní obvody jak obcí s rozšířenou působností, tak obcí s pověřeným obecním úřadem, stanovila vyhláška Ministerstva vnitra ČR, a zákonné

určení se týká pouze obcí, které vykonávají tuto rozšířenou působnost, resp. mají pověřený obecní úřad (MVČR, 2005).

1.2.3. Vývoj po roce 2020

Od doby, kdy byla provedena reforma veřejné správy v ČR přetrvává neskladebnost územních jednotek, která se konkrétně týká 33 obcí (také dvou městských obvodů a částí hlavního města Prahy). Neskladebnost je důsledkem již zmiňované koexistence dvou koncepčně odlišných právních předpisů pro územní uspořádání státu. Vznikla kvůli rozdílnému vymezení ORP v zákoně č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností a stávajících okresů. Správní obvody ORP jsou vymezeny územně výčtem obcí a vojenských újezdů ve vyhlášce č. 388/2002 Sb. zatímco vymezení území okresů je dáno výčtem obcí a vojenských újezdů vyhláškou č. 564/2002 Sb. (Poslanecká sněmovna, 2019).

Již zmíněná koexistence vyvolávala potřebu řešení a od 1. ledna 2021 vstoupil v platnost dlouho očekávaný zákon č. 51/2020 Sb., o územně-správním členění státu. Nový zákon nahradil několik právních předpisů, a tak přestaly de jure existovat tzv. staré kraje z roku 1960, jejichž využívání se z hlediska veřejné správy vytratilo (Sláma, 2020).

Jeho přijetím došlo ke sjednocení všeobecného územně-správního členění České republiky. Základem nového všeobecného územně-správního členění státu se staly správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP) a obvody samosprávných krajů. Vymezení ORP tak do zákona o územně-správním členění státu přešlo ze zákona č. 314/2002 Sb., o vymezení obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem (Sláma, 2020).

Z jednotlivých správních obvodů ORP jsou vymezeny obvody okresů. Tato změna, kdy okresy již nebudou vymezeny obcemi, ale obvody ORP zajišťuje skladebnost v současnosti i pro budoucí případné změny. V případě, že v budoucnu nějaká obec bude měnit ORP, také bude zároveň měnit i svou okresní příslušnost, pokud nové ORP bude v jiném okrese. Počet ORP zůstává i nadále 205 a počet okresů zůstává 76. Druhým klíčovým prvkem struktury státu jsou obvody čtrnácti samosprávných krajů, které jsou vymezeny rovněž pomocí správních obvodů ORP. Celá správní struktura tak bude jednotně vymezena na základě obvodů ORP v linii stát – kraj – SO ORP – obec (Sláma, 2020).

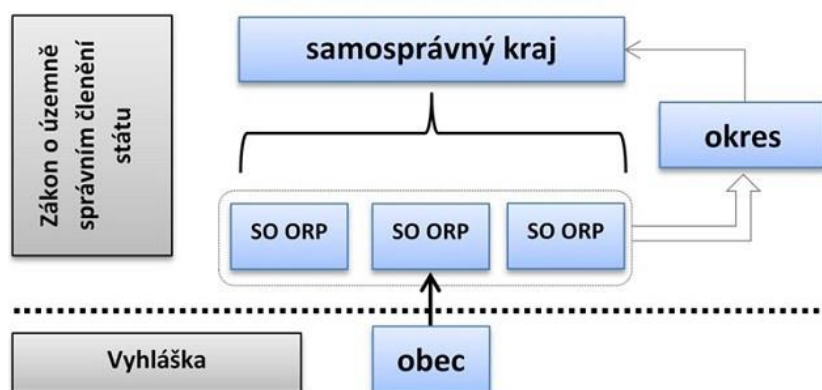
V novém zákoně zůstávají zachovány okresy, i když okresní úřady byly zrušeny v roce 2002, protože okresy jako územní jednotky mají stále význam pro členění vybraných orgánů státní správy (Sláma, 2020).

Od ledna 2021 nastaly změny v 18 obcích, které byly neskladebné mezi SO ORP a okresy. Změny se dotkly obyvatel pouze v těch obcích, kde se změnil okres. Ti si museli nechat pouze vyměnit občanský průkaz (Sláma, 2020).

V oblasti Turnova má 16 obcí výjimku ze skladebnosti, protože jakékoli zavedení skladebnosti by zde přineslo spíše zhoršení pro občany dotčených obcí. Správní obvod ORP Turnov leží na území dokonce 3 okresů. Kvůli rozlehlosti tohoto území by v případě zařazení celého správního obvodu do okresu Semily došlo k vysokému nárůstu dojezdové doby a dostupnost služeb veřejné správy by se snížila pro obyvatele, kteří dosud byli zvyklí jezdit do Liberce. A právě z těchto důvodů byla vytvořena výjimka (MVČR, 2024).

Zákon o územně správním členění státu je důležitým právním předpisem, díky kterému došlo ke sjednocení legislativy v oblasti územního členění státu do jednoho zákona, zpřehledňuje ji a také zjednodušuje. Zákon počítá nadále s výkonem státní správy prostřednictvím spojeného modelu, kdy obce a kraje vykonávají vedle své samosprávy rovněž státní správu v přenesené působnosti (Sláma, 2020).

V následujícím obrázku je zobrazena struktura územně správního členění státu dle nového zákona.

Obr. 1 Struktura územně-správního členění státu dle zákona 51/2020 Sb.

(Zdroj: MVČR, 2024).

2. Veřejná správa České republiky

V České republice byl zvolen spojený model veřejné správy, což znamená, že obce a kraje vykonávají vedle samostatných působností také státní správu v přenesené působnosti (MVČR, 2017).

Výkon samosprávy je ve spojeném modelu založen na principu decentralizace, což znamená, že samospráva není podřízena státu a nižší samospráva není podřízena vyšší samosprávě. Při výkonu státní správy je uplatňován princip dekoncentrace v rámci tzv. přenesené působnosti. Takže při realizaci přenesené působnosti je orgán samosprávy podřízen vyššímu orgánu státní správy nebo orgánu vyšší samosprávy. Za výkon přenesené působnosti je odpovědný tajemník obecního úřadu. Zároveň je výkon samosprávy svěřen zastupitelstvu a radě obce (MVČR, 2017).

3. Územní samospráva v České republice

V České republice existuje dvoustupňový systém územní samosprávy. Ústavou ČR je zakotveno dělení na základní a vyšší územní samosprávné celky. Základní územní samosprávné celky představují obce a vyšší představují kraje. V České republice byl zaveden tzv. spojený model veřejné správy, což znamená, že obce a kraje vykonávají vedle samostatné působnosti také v přenesené působnosti státní správu (MVČR, 2005).

Samosprávu vykonávají sami obyvatelé územní jednotky prostřednictvím volených orgánů – obecních a krajských zastupitelstev (Fňukal, 2013).

3.1. Základní územně-správní celky (obce)

Charakter a postavení obce jsou zakotveny v zákoně o obcích č. 128/2000 Sb. V této normě je obec definována jako základní územní samosprávné společenství občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce (Zákon o obcích).

Obecní samospráva byla v České republice obnovena v roce 1990 zákonem o obcích č. 367/1990 Sb. Území obce je tvořeno jedním nebo více katastrálními územími. Každá část území České republiky přísluší k některé z obcí nebo spadá pod jeden ze čtyř vojenských újezdů, které představují samostatné územní správní jednotky (MVČR, 2017).

Vojenský újezd je podle zákona o zjišťování obrany České republiky č. 222/1999 Sb. vymezená část území státu určená k zajišťování obrany státu a k výcviku

ozbrojených sil, které nejsou samosprávné, na jejichž území neexistují volená zastupitelstva a vnitřní správu vykonává újezdni úřad, jež je orgánem státní správy i vojenským orgánem. Na území újezdů jsou umístěny vojenské výcvikové prostory (Fňukal, 2013).

Statutární města jsou města, jejichž území se může členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. Ve statutárních městech se označuje městský úřad jako magistrát a starosta jako primátor. Statutárních měst je celkem 26 (Zákon o obcích).

Města v historii vznikala ve volné krajině, anebo se vyvíjela z dřívějších neměstských sídel. Podle § 3 zákona č. 128/2000 Sb. obec, která má alespoň 3 000 obyvatel se stává městem, pokud na tento návrh obce schválí předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Město je samostatně spravováno zastupitelstvem města; dalšími orgány města jsou starosta, rada města, městský úřad a zvláštní orgány města.

Městys je historickým typem obce, jež stojí mezi městem a vesnicí. Status městyse uděloval od 13. století panovník a po roce 1918 ministerská rada. Městys musel mít městský charakter a zároveň plnit roli spádového městečka pro okolní obce. Statut „městys“ přestal být udělován od roku 1949. Od roku 2006 se tento statut opět navrácí díky Novele zákona o obcích. V současné době je obec městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády (Ústav územního rozvoje, 2022).

Zákonem o hlavním městě se samospráva a státní správa řídí Hlavní město Praha. Postavení Prahy je obdobné jako u statutárních měst, ale má navíc kompetence kraje. V současnosti je Praha dělena na 10 územních obvodů, 22 správních obvodů, které vykonávají státní správu a 57 městských částí, jež jsou samosprávné (Fňukal, 2013).

3.2. Orgány obce

Orgánem obce je zastupitelstvo, rada, starosta a úřad obce. Nejvyšším orgánem, který spravuje obec je zastupitelstvo. Členy zastupitelstva jsou voleni zástupci jednotlivých politických stran na 4 roky. Členové zastupitelstva ze svých řad volí starostu a místostarostu. Dle počtu obyvatel v obci je počet členů zastupitelstva mezi 5 až 55 členy. Zastupitelstvo například stanovuje program rozvoje obce a rozpočet, zřízení rozpočtových a příspěvkových organizací, čestné občanství a mnoho další. Je zřizovatelem organizací (např. základní školy, dopravní podniky) či obecní policie

a integrovaného záchranného systému. Starosta je představitelem obce, zastupuje obec navenek, také je odpovědný zastupitelstvu, řídí jednání zastupitelstva a schůze obecní rady či podepisuje obecní vyhlášky (Káňa, 2010).

Výkonným orgánem obce je rada obce tvořená starostou a členy, kteří jsou voleni z řad zastupitelů. Počet členů rady obce je vždy lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž nesmí přesáhnout jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Starosta stojí v čele obecního úřadu. Kromě starosty tvoří obecní úřad dále místostarosta (nebo místostarostové), tajemník (pokud je tato funkce zřízena, jinak ji vykonává starosta) a zaměstnanci obecního úřadu (MVČR, 2017).

Obecní úřad plní úkoly, které mu stanoví v samostatné působnosti zastupitelstvo nebo rada obce a vykonává přenesenou působnost. Starosta může pro výkon přenesené působnosti ustanovit zvláštní orgány obce (MVČR, 2017).

3.3. Vyšší územně-správní celky (kraje)

V roce 1997 byl přijat ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků s platností ke dni 1.1.2000 (Ústav územního rozvoje, 2022).

Česká republika se skládá ze 13 krajů a hlavního města Prahy, které má již zmiňované speciální postavení. Sídlem kraje je krajské město, které je obvykle ekonomickým, kulturním a největším centrem regionu. Kraj spravuje svůj majetek a hospodář s vlastními příjmy vymezenými zákonem. V právních vztazích vystupuje vlastním jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Kraj se stará o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů (MVČR, 2017).

3.4. Orgány kraje

Orgány kraje jsou tvořeny zastupitelstvem, radou, výbory a komisemi, hejtmanem a krajským úřadem. Zastupitelstvo kraje rozhoduje ve věci patřící do samostatné působnosti kraje, v přenesené působnosti jen tehdy, stanoví-li to zákon. Zastupitelstvo kraje je vyhrazeno například předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně, vydávat obecně závazné vyhlášky kraje, schvalovat rozpočet, dopravní obslužnost či územně plánovací dokumentaci (Káňa, 2010).

Podle počtu obyvatel kraje má krajské zastupitelstvo 45, 55 nebo 65 členů. Rada má na základě stejného principu 9 nebo 11 členů. Rada je výkonným orgánem, kterou tvoří hejtman, náměstek hejtmana (MVČR, 2017).

Hejtman kraje je volený zastupitelstvem kraje a zastupuje kraj navenek. Plní úkoly, které schvaluje zastupitelstvo nebo rada, podepisuje právní předpisy, vyhlášky a věstníky kraje (Káňa, 2010).

4. Státní správa

System státní správy v Česku vychází převážně z klasické kontinentální koncepce, kdy základem ústřední státní správy jsou ministerstva. Jiné ústřední správní úřady jsou zaměřeny na určité specializované úseky státní správy. Kromě ústředních správních úřadů existují také správní úřady státu v území (MVČR, 2017).

Ústřední orgány státní správy České republiky se dělí na ústřední orgány státní správy, které řídí členové vlády ČR, a to 14 ministerstev, a na další ústřední orgány státní správy. Obce a kraje vykonávají státní správu v přenesené působnosti, kdy stát své pravomoci nerealizuje přímo, ale nepřímou prostřednictvím orgánů místní samosprávy, přičemž zde platí princip podřízenosti (MVČR, 2017).

4.1. Obce s pověřeným obecním úřadem

Obce s pověřeným obecním úřadem jsou označovány jako obce II. typu. Užívá se pro ně zkratka POÚ a jejich zakotvení je provedeno podle paragrafu 61 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) (Ústav územního rozvoje, 2022).

Pověřený obecní úřad vykonává kromě přenesené působnosti základního rozsahu také další přenesenou působnost v rámci svěřeného rozsahu ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. Pověřenému obecnímu úřadu jsou podřízeny matriční odbor a stavební úřad (Ústav územního rozvoje, 2022).

Dle ČSÚ (2023) je v České republice je k 1.1.2023 393 obcí s pověřeným obecním úřadem.

Orgány obce POÚ v přenesené působnosti:

- rozhodují o poskytování peněžité a věcné dávky nebo půjčky;
- jsou vodoprávním úřadem a povolují odběr a nakládání s vodami;

- zajišťují volby do Parlamentu České republiky, do zastupitelstev krajů, do zastupitelstev obcí a do Evropského parlamentu;
- jsou oprávněny rozhodovat v prvním stupni ve správním řízení o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech osob, pokud zvláštní zákon nestanoví jinou příslušnost;
- jsou orgánem ochrany přírody;
- jsou orgánem ochrany zemědělského půdního fondu atd. (MVČR, 2005).

4.2. Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Obce s rozšířenou působností jsou označovány jako obce III. typu. Používá se pro ně zkratka ORP a jejich zakotvení je taktéž provedeno podle paragrafu 61 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) (Ústav územního rozvoje, 2022).

Obecní úřad obce s rozšířenou působností vedle přenesené působnosti základního rozsahu a vedle přenesené působnosti pověřených obecních úřadů podle paragrafu 64 zákona o obcích vykonává další přenesenou působnost ve svěřeném rozsahu ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. Věcně je rozšířena působnost vymezena zákoně o obcích i v mnoha dalších zákonech (Ústav územního rozvoje, 2022).

Obec s rozšířenou působností je i obcí s pověřeným obecním úřadem. Obce, které vykonávají přenesenou působnost ve stejném správním obvodu obce s rozšířenou působností, mají možnost uzavřít veřejnoprávní smlouvu, na základě, které mohou orgány jedné obce vykonávat přenesenou působnost nebo její část za orgány jiné obce. Stejnou možnost mají obce s rozšířenou působností, které vykonávají přenesenou působnost ve správním obvodu jednoho krajského úřadu (MVČR, 2005).

Orgány obce s rozšířenou působností v přenesené působnosti:

- vydávají řidičské průkazy;
- vedou registry motorových vozidel;
- jsou silničním správním úřadem pro silnice II. a III. třídy;
- zajišťují ochranu kulturních památek v územním obvodu;
- zajišťují sociálně-právní ochranu dětí a rozhodují o poskytování věcných a peněžitých dávek a služeb;
- vydávají občanské průkazy a cestovní doklady;
- vedou registry obyvatel;

- vykonávají státní správu lesů;
- rozhodují na úseku rybářství a myslivosti;
- jsou vodoprávním úřadem a vydávají souhlasy k vodním stavbám;
- jsou povodňovým orgánem a řídí ochranu před povodněmi;
- podílejí se na hospodaření s odpady, zpracovávají evidenci odpadů, udělují souhlas k nakládání s odpady;
- jsou orgánem ochrany přírody a ochrany ovzduší;
- jsou orgánem ochrany zemědělského půdního fondu;
- jsou živnostenským úřadem atd. (MVČR, 2005).

III. METODY ZPRACOVÁNÍ

Pro bakalářskou práci byla zvolena metodika dotazníkového šetření zkoumajícího povědomí veřejnosti o územně-správním systému České republiky a ze strukturovaných rozhovorů, které byly doplňkovou metodou, aby se lépe porozumělo souvislostem odpovědí z dotazníku.

1. Dotazníkové šetření

Průzkum povědomí veřejnosti o územně-správním systému České republiky byl proveden pomocí elektronického dotazníku přes aplikaci Formuláře Google. Dotazník byl zveřejněn přes sociální sítě Facebook a Instagram. Dotazník obsahoval otázky uzavřené, polouzavřené i otevřené. Sběr dat probíhal v období od 6. prosince 2023 do 31. ledna 2024 a průzkumu se zúčastnilo celkem 129 respondentů. Výběr respondentů byl realizován na základě dobrovolnosti a dostupnosti a jejich výběr nebyl volen na základě předem voleného záměru.

Dotazník se skládal z 31 otázek (i s demografickými údaji) a měl celkem 5 částí. Demografické údaje o respondentech – věk, pohlaví, nejvyšší dosažené vzdělání, název obce bydliště a povolání byly zjišťovány již v první části dotazníku. Druhá část dotazníku byla zaměřena na členění jednotek územně-správního systému České republiky, v třetí části byly otázky k obcím, čtvrtá část se vztahovala ke krajům a v poslední části byly otázky na státní správu. Celý dotazník je dostupný v příloze 1 na konci bakalářské práce.

Demografické údaje o respondentech jsou znázorněny v tabulkách 1 až 4. Čtvrtá otázka *Název obce bydliště* byla upravena podle získaných odpovědí do následujících kategorií: obec, obec s pověřeným obecním úřadem a obec s rozšířenou působností. Obdobně byla upravena otázka č. 5 *Povolání* do kategorií: Student, Veřejná správa, Administrativa, Management, Služby, Vzdělávání, Zdravotnictví, Soukromý sektor, V domácnosti.

Příčemž v kategorii student jsou zařazeni studenti jak ze středních, tak z vysokých škol, ve veřejné správě jsou zařazeni zaměstnanci samosprávy a státní správy. Mezi administrativní pracovníky patří například mzdová účetní, personalista či asistentka advokáta. Do managementu byla zařazena povolání jako projektový manažer nebo vedoucí prodejny. Ve službách najdeme povolání krejčí, kuchařka a mechanik, ve vzdělávání jsou především učitelé a asistentka pedagoga. V kategorii

zdravotnictví se nachází lékař, fyzioterapeut anebo zdravotní sestry a v soukromém sektoru jsou zařazeni OSVČ (osoba samostatně výdělečně činná). A v poslední kategorii v domácnosti jsou zařazeni 2 respondenti, přičemž jeden je v domácnosti a druhý na rodičovské dovolené.

Tab. 1 Věk respondentů

Věk	Počet respondentů
18-24	71
25-34	10
35-44	16
45-54	26
55 a více	6
Celkem	129

(zdroj: vlastní data)

Tab. 2 Pohlaví respondentů

Pohlaví	Počet respondentů
Muž	44
Žena	82
Binární	1
Nebinární	2
Celkem	129

(zdroj: vlastní data)

Tab. 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet respondentů
Základní	5
Střední bez maturity	4
Střední s maturitou	81
Vysokoškolské	39
Celkem	129

(zdroj: vlastní data)

Tab. 4 Bydliště respondentů

Bydliště	Počet respondentů
Obec	26
Obec s pověřeným obecním úřadem	9
Obec s rozšířenou působností	94
Celkem	129

(zdroj: vlastní data)

Tab. 5 Povolání respondentů

Povolání	Počet respondentů
Student	65
Veřejná správa	20
Administrativa	13
Management	7
Služby	4
Vzdělávání	7
Zdravotnictví	8
Soukromý sektor	3
V domácnosti	2
Celkem	129

(zdroj: vlastní data)

2. Strukturované rozhovory

Strukturovaný rozhovor byl proveden s 10 respondenty, jejichž demografické údaje vidíme v tabulce 6. Rozhovory probíhaly v období února a března tohoto roku. Zde výběr respondentů byl taktéž realizován na základě dobrovolnosti a dostupnosti osobně anebo po domluvě online, ale tentokrát byl výběr volen na základě rovnoměrného rozdělení pohlaví a věku. Obsah rozhovoru byl shodný s dotazníkem, ale respondenti měli větší prostor pro vyjádření. Vždy mluvili ke každé z již uvedených částí sami a poté byly pokládány otázky pro případné doplnění. Všechny rozhovory byly nahrávány online diktafonem a poté pomocí OpenAI Whisper převedeny do textového formátu.

Tab. 6 Demografické údaje respondentů rozhovoru

	Věk	Pohlaví	Nejvyšší dosažené vzdělání	Bydliště	Povolání
Respondent 1	21	Žena	Střední s maturitou	Rýmařov	Student
Respondent 2	21	Muž	Střední s maturitou	Olomouc	Student
Respondent 3	32	Žena	Vysokoškolské	Česká Lípa	Učitelka
Respondent 4	36	Muž	Střední bez maturity	Krnov	Strojní technik
Respondent 5	44	Žena	Střední s maturitou	Krnov	Asistentka advokáta
Respondent 6	48	Muž	Vysokoškolské	Krnov	Ekonom
Respondent 7	51	Žena	Vysokoškolské	Krnov	Porodní asistentka
Respondent 8	52	Muž	Vysokoškolské	Okrouhlice	Učitel
Respondent 9	68	Žena	Základní	Krnov	Kantýnská
Respondent 10	72	Muž	Základní	Krnov	Vrátný

(zdroj: vlastní data)

Důležitými informačními zdroji pro tvorbu dotazníku i teoretické části bakalářské práce je odborná literatura uvedená v závěrečném seznamu zdrojů. Je zřejmé, že vzorek respondentů není reprezentativní. Odpovědi všech otevřených a polouzavřených otázek byly generalizovány a následně zařazeny do kategorií. Pro zpracování dat dotazníku byl použitý tabulkový procesor Microsoft Excel a na grafické zpracování otevřených otázek, které nebylo možné dát do tabulek, byl využit online procesor WordClouds.com od společnosti Zygomatic.

IV. ANALYTICKÁ ČÁST

Tato část práce bude obsahovat vlastní data získaná z dotazníku a jejich zpracování. Kapitola bude členěna, totožně jako dotazník, na čtyři části.

1. Členění jednotek

1.1. Jak byste popsali svou znalost současného územně-správního členění České republiky?

Tab. 7 Odpovědi respondentů na otázku 6

	Velmi dobře	Dobře	Neutrálně	Špatně	Velmi špatně	Celkem
Počet respondentů	15	42	47	21	3	129
Počet respondentů [%]	11,6	32,6	36,4	16,3	2,3	100,0

(zdroj: vlastní data)

Většina respondentů se cítí, že má průměrnou znalost této problematiky, jelikož nejvíce odpovědí je v kategoriích dobře a neutrálně. Jen malé procento respondentů se považuje za velmi špatně informované.

1.2. Na jaké dva územně-samosprávné celky je Česká republika se člení (Možno vybrat více odpovědí)?

Tato otázka byla uzavřená a respondenti měli možnost výběru více odpovědí, a to obce, obce s pověřeným obecním úřadem (dále POÚ), obce s rozšířenou působností (dále ORP) a kraje.

Jak můžeme vidět v tabulce 8, 70 respondentů z celkových 129 vybralo obce i kraje. Také docela velké zastoupení měla odpověď ORP a kraje. Celkově ale obce byly vybrány 83 respondenty a kraje vybralo 109 respondentů. Dále ORP vybralo 48 respondentů a POÚ pouze 9.

Tab. 8 Odpovědi respondentů na otázku 7

	Počet respondentů	Počet respondentů [%]
Kraje	4	3,1
Obce	2	1,6
POÚ	2	1,6
POÚ, Kraje	3	2,3
ORP	2	1,6
ORP, Kraje	29	22,5
ORP, POÚ	6	4,7
Obce, Kraje	70	54,3
Obce, ORP	8	6,2
Obce, ORP, Kraje	2	1,6
Obce, ORP, POÚ, Kraje	1	0,8
Celkem	129	100,00

(zdroj: vlastní data)

Také po porovnání dat vzhledem k demografickým údajům, vyšlo najevo, že ani jeden respondent se základním nebo středním vzděláním bez maturity nezařadil správně obce i kraje.

1.3. Měli jste osobní zkušenosti s problémy spojenými s aktuálním územním členěním?

Tab. 9 Odpovědi respondentů na otázku 8

	Ano	Ne	Celkem
Počet respondentů	10	119	129
Počet respondentů [%]	7,8	92,2	100,0

(zdroj: vlastní data)

Pouze 10 respondentů dotazníku odpovědělo, že mělo problémy s územním členěním. Přičemž tyto problémy respondenti popsali v následující otázce.

Odpověď 1: Krajská správa a údržba silnic Vysočiny rozhodla o několika změnách na území okresů Havlíčkův Brod a Světlá nad Sázavou. V Havlíčkově Brodě, bylo zrušeno několik přechodů pro chodce, bez jakéhokoliv vysvětlení, či náhrady v jiných místech silnice. Byly zrušeny vlaky ve zmíněných okresech bez slíbené náhrady v podobě autobusových spojů. V těchto okresech je tak nyní pouze horší veřejná doprava a dostupnost pro chodce. Navíc šlo o změny prosazené zástupci, kteří ani v daných okresech nebydlí.

Odpověď 2: Nejsem si jistá, jestli rozumím uvedeným pojmům, ale napadají mě problémy s organizací větších územních celků, kde úřad kraje nedokáže si poradit s regionálními problémy tak dobře jako menší územní celek, na kterém se problém vyskytuje.

Odpověď 3: Za Covidu jsem nevěděl kam ještě mužů. A celkově je těžké se ve všem vyznat.

Odpověď 4: Stresovalo mě to.

Odpověď 5: Problém jsme neřešili v rámci obcí nebo krajů, ale Euroregionu na naší straně a Olomoucké straně (*naší* se myslí Moravskoslezské).

Odpověď 6: Pro laika je těžké se vyznat co spadá do přenesené působnosti a co do samosprávy.

Odpověď 7: Na semináři správního práva jsem zaměnila zákon o obcích za zákon o hlavním městě Praze.

Odpověď 8: Problémy dopravních spojení mezi kraji.

Odpověď 9: Bydlíme na hranici katastrálního území obce a města, formální záležitosti (volby, poplatky za kom. odpad., ...) tedy spadají pod obec, ale praktické záležitosti (veřejný život, vývoz kom. odpadu, údržba silnic, oprava komunikací a chodníků, ...) jsou pod vedením města. To je zmatečné.

Odpověď 10: Celková nevědomost, nikde se o tom neučí.

Podle respondenta 7: „Já osobně jsme problém neměla, ale myslím si, že lidé, kteří nebydlí v ORP, tak to mají složité s dojížděním a úřady.“

1.4. Do jakého kraje/okresu/obce s rozšířenou působností/obce s pověřeným obecním úřadem spadá Vaše bydliště?

Nakonec této části měli respondenti zařadit své bydliště do územně-správního členění, což se postupně týkalo otázek 10-13.

Tab. 10 Správné zařazení respondentů svého bydliště do územně-správního systému České republiky

	Ano	Ne	Celkem
Počet respondentů	116	13	129
Počet respondentů [%]	89,9	10,1	100,0

(zdroj: vlastní data)

Všichni respondenti zařadili svou obec bydliště správně do kraje, pouze jeden respondent špatně zařadil bydliště do okresu, tři špatně zařadili správní obvod ORP, 7 jich špatně zařadilo správní obvod POÚ a dva respondenti špatně zařadili jak správní obvod ORP, tak i správní obvod POÚ.

Po porovnání dat vzhledem k demografickým údajům, vyšlo najevo, že respondenti se základním nebo středním vzděláním bez maturity měli větší problém zařadit své bydliště. 75 % respondentů se středním vzděláním bez maturity a pouze 60 % se základním vzděláním zařadilo své bydliště správně do územně-správního systému.

Tab. 11 Správné zařazení respondentů svého bydliště do územně-správního systému vzhledem k nejvyššímu dosaženému vzdělání

Vzdělání	Správné zařazení [%]		
	Ne	Ano	Celkem
Základní	40,0	60,0	100,0
Střední bez maturity	25,0	75,0	100,0
Střední s maturitou	8,6	91,4	100,0
Vysokoškolské	7,7	92,3	100,0
Celkem	10,1	89,9	100,0

(zdroj: vlastní data)

Zařazení dle respondenta 10: „Kraj je Moravskoslezský, pak okres Bruntál, což je historicky, pak obvod obce s rozšířenou působností je Krnov, to pod nás spadají okolní obce jako Brantice.“

2. Obce

2.1. Chodíte ke komunálním volbám?

Tab. 12 Odpovědi respondentů na otázku 14

	Ano	Ne	Celkem
Počet respondentů	111	18	129
Počet respondentů [%]	86,0	14,0	100,0

(zdroj: vlastní data)

Ke komunálním volbám chodí 86,05 % dotázaných respondentů. Respondent 2 zmínil: „Ke komunálním volbám chodím spíš jenom jako občanskou povinnost, většinou si pár dní předem nastuduju kandidáty.“ A po porovnání vzhledem k demografickým údajům můžeme vidět v tabulce 13, že voleb se účastní převážně respondenti s vyšším vzděláním.

Tab. 13 Odpovědi respondentů na otázku 14 vzhledem k nejvyššímu dosaženému vzdělání

Vzdělání	Počet respondentů [%]		
	Ne	Ano	Celkem
Základní	100,0	0,0	100,0
Střední bez maturity	50,0	50,0	100,0
Střední s maturitou	9,9	90,1	100,0
Vysokoškolské	7,7	92,3	100,0
Celkem	14,0	86,0	100,0

(zdroj: vlastní data)

Důvody, proč respondenti chodí či nechodí ke komunálním volbám zodpověděli v následující otázce. Například respondent 6 odpověděl: „Přijdou mi nejzajímavější ze všech voleb, můžeme ovlivnit okolí a zajímat se o to, co se tu děje.“

2.2. Proč chodíte či nechodíte ke komunálním volbám?

Tab. 14 Odpovědi respondentů na otázku 15

	Počet respondentů	Počet respondentů [%]
Chci ovlivnit dění v obci	71	55,0
Chci ovlivnit dění v obci a sám kandiduji	1	0,8
Chci ovlivnit dění v obci a znám kandidáty	2	1,6
Nebyl jsem plnoletý během posledních voleb	4	3,1
Nemám občanství	1	0,8
Nezajímají mě	10	7,8
Občanská povinnost	29	22,5
Občanská povinnost a chci ovlivnit dění v obci	8	6,2
Žiji mimo obec svého trvalého bydliště	2	1,6
Žiji v zahraničí	1	0,8
Celkem	129	100,00

(zdroj: vlastní data)

Ze získaných odpovědí lze usoudit, že důvody, proč respondenti nechodí ke komunálním volbám jsou, že je volby nezajímají, nemají české občanství, žijí mimo obec svého trvalého bydliště, žijí v zahraničí anebo nebyli plnoletí během posledních voleb. A hlavními důvody, proč respondenti chodí k volbám je, že chtějí ovlivnit dění v obci a také to berou jako občanskou povinnost.

Například podle respondenta 5: „K volbám chodím, tak abych mohla nepatrně ovlivnit, kdo sedí na radnici.“

2.3. Jaké má podle Vás zastupitelstvo funkce?

Obr. 2 Odpovědi respondentů na otázku 16 (zdroj: vlastní data)

Čestnosti odpovědí jsou znázorněny v příloze 2. V odpovědích se i objevily tři odpovědi, které byly zařazeny do kategorie *Bez korektní odpovědi*.

Odpověď 1: Musí poslouchat

Odpověď 2: Brát peníze

Odpověď 3: Přerozděluje zakázky a peníze oblíbeným firmám

Funkce zastupitelstva z pohledu respondenta 8: „Řekl bych, že tam jde primárně o rozvoj samotné té obce, nějaké to uspokojení potřeb a zájmu občanů, správa, financí a, řekl bych hlavně ten ekonomický rozvoj a místní správa.“ A podle respondenta 4: „Jako beru to, že prostě oni se starají o to město, že ví, co a jak. Protože kdyby nás řídili tam z Prahy, tak jak by mohli vědět, co my to potřebujeme.“

2.4. Jaké má podle Vás funkce starosta?

Obr. 3 Odpovědi respondentů na otázku 17 (zdroj: vlastní data)

Čestnosti odpovědí jsou znázorněny v příloze 3. V odpovědích se i objevily dvě odpovědi, které byly zařazeny do kategorie *Bez korektní odpovědi*.

Odpověď 1: Sedět na trůnu a vládnout voličům a tvářit se, že dělá vše pro blaho obce.

Odpověď 2: Brát více peněz než zastupitelstvo

Respondent 1 tvrdí: „Starosta má spíše takovou funkci až ozdobnou. Je to vlastně člověk, který reprezentuje tu danou obec, a to zastupitelstvo už je skutečně nějaká forma demokracie.“

2.5. Jakým způsobem se volí členové zastupitelstva?

Obr. 4 Odpovědi respondentů na otázku 18 (zdroj: vlastní data)

Čestnosti odpovědí jsou znázorněny v příloze 4. V odpovědích se objevila 1 odpověď, a to: „V Olomouci podle financí,“ která byla zařazena do vlastní kategorie *Bez korektní odpovědi*.

2.6. Jakým způsobem se volí starosta?

Tab. 15 Odpovědi respondentů na otázku 19

	Počet respondentů	Počet respondentů [%]
Komunálními volbami	5	3,9
Občany	1	0,8
Předseda vítězné strany	8	6,2
Přímou volbou	2	1,6
Většinovým volebním systémem	3	2,3
Volbami	22	17,1
Volí obecní rada	1	0,8
Zastupitel s největším počtem preferenčních hlasů	5	3,9
Zastupitelé volí z vlastních řad	74	57,4
Zastupitelé volí z vlastních řad, předseda vítězné strany	1	0,8
Nevím	7	5,4
Celkem	129	100,0

(zdroj: vlastní data)

57,36 % respondentů napsalo, že zastupitelé volí starostu ze svých řad.

2.7. Myslíte si, že je v ČR velké množství malých obcí (do 1 000 obyvatel)?

Tab. 16 Odpovědi respondentů na otázku 20

	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Počet respondentů	116	10	3	129
Počet respondentů [%]	89,9	7,8	2,3	100,0

(zdroj: vlastní data)

116 respondentů vnímá v ČR existenci velkého množství malých obcí. A respondent 6 si myslí: „Je, jich moc, ale je to forma demokracie. Sice z ekonomického hlediska to není výhodné, ale člověk si může vybrat, jestli bude bydlet na periferii nebo v centru.“

2.8. Myslíte, že je velké množství malých obcí neefektivní a měly by se sloučit?

Tab. 17 Odpovědi respondentů na otázku 21

	Počet respondentů	Počet respondentů [%]
Ne	62	48,1
Ano	41	31,8
Ano, pokud jsou blízko u sebe	1	0,8
Ano, sloučení by bylo asi efektivnější	1	0,8
Ano, ve velmi malých obcích	2	1,6
Ano, zrychlila by se komunikace mezi úřady	1	0,8
Ne, protože obce jsou od sebe daleko a byl by problém s dojížděním	2	1,6
Nevím	19	14,7
Celkem	129	100,0

(zdroj: vlastní data)

K této otázce je rozdílný názor respondentů. Někteří si myslí, že velké množství malých obcí není neefektivní a nemuseli by se slučovat. Dále někteří si myslí, že by sloučení bylo efektivní, například pokud jsou obce blízko u sebe, jedná se o velmi malé obce anebo, že by se zrychlila komunikace mezi úřady.

Například respondent 5 si myslí, že: „problém je, že samozřejmě jsou pak malé a je tam málo lidí, kteří tomu rozumí a spíš pak v tomhle potřebují pomoc.“ A podle respondenta 2: „Jako na jednu stranu chápu, že některé vesnice jsou prostě izolované. A byl by problém dojíždět do okolních obcí, nebo tak. Ale na druhou stranu, jestli chceme zjednodušit ten systém, tak je potřeba to prostě zredukovat.“

3. Kraje

3.1. Chodíte ke krajským volbám?

Tab. 18 Odpovědi respondentů na otázku 22

	Ano	Ne	Celkem
Počet respondentů	92	37	129
Počet respondentů [%]	71,3	28,7	100,0

(zdroj: vlastní data)

Lze říci, že 92 ze 129 dotázaných respondentů se účastní krajských voleb. A po porovnání vzhledem k demografickým údajům můžeme vidět v tabulce 19, že voleb se účastní převážně respondenti s vyšším vzděláním.

Respondent 9 zmínil: „Ke krajským volbám určitě chodím, po každé volím, myslím si, že by to měla být povinnost každého člověka.“

Tab. 19 Odpovědi respondentů na otázku 22 vzhledem k nejvyššímu dosaženému vzdělání

Vzdělání	Počet respondentů [%]		
	Ne	Ano	Celkem
Základní	100,0	0,0	100,0
Střední bez maturity	75,0	25,0	100,0
Střední s maturitou	27,2	72,8	100,0
Vysokoškolské	17,9	82,1	100,0
Celkem	28,7	71,3	100,0

(zdroj: vlastní data)

3.2. Jak probíhají volby do krajských zastupitelstev?

Tab. 20 Odpovědi respondentů na otázku 23

	Poměrný volební systém	Většinový volební systém	Nevím	Celkem
Počet respondentů	58	32	39	129
Počet respondentů [%]	45,0	24,8	30,2	100,0

(zdroj: vlastní data)

Tato otázka byla uzavřená a respondenti měli možnost výběru z odpovědí poměrný volební systém, většinový volební systém a nevím. Pouze 58 z dotázaných respondentů vybralo správně poměrný volební systém. Po porovnání dat vzhledem

k demografickým údajům vychází, že respondenti se základním vzděláním vůbec neví, jakým způsobem probíhají volby do zastupitelstev.

Tab. 21 Odpovědi respondentů na otázku 23 vzhledem k nejvyššímu dosaženému vzdělání

Vzdělání	Počet respondentů [%]			
	Nevím	Poměrný volební systém	Většinový volební systém	Celkem
Základní	60,0	0,0	40,0	100,0
Střední bez maturity	50,0	50,0	0,0	100,0
Střední s maturitou	24,7	48,6	27,2	100,0
Vysokoškolské	35,9	43,6	20,5	100,0
Celkem	30,2	45,0	24,8	100,0

(zdroj: vlastní data)

3.3. Jaká je podle Vašeho názoru role hejtmana?

Obr. 5 Odpovědi respondentů na otázku 24 (zdroj: vlastní data)

Čestnosti odpovědi jsou znázorněny v příloze 5. V odpovědích se i objevily dvě odpovědi, které byly zařazeny do kategorie *Bez korektní odpovědi*.

Odpověď 1: Brát prachy

Odpověď 2: Je tam na nic

Respondent 4 odpověděl: „To si myslím, že tam ta funkce je jako u starosty, ale akorát pro celý kraj.“

3.4. Myslíte si, že jsou kraje zbytečné a měly by se zrušit?

Tab. 22 Odpovědi respondentů na otázku 25

	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Počet respondentů	9	107	13	129
Počet respondentů [%]	7,0	83,0	10,0	100,0

(zdroj: vlastní data)

107 respondentů si myslí, že kraje nejsou zbytečné a neměli by se rušit. 13 respondentů neví a pouhým 9 respondentům by nevadilo kraje zrušit. Názor respondenta 8: „Myslím, že jsou kraje zbytečný. Hlavně jsou moc velké a myslím, že nejsou schopné přebírat všechny ty informace a potřeby občanů.“

4. Státní správa

4.1. Jaké jsou Vaše obecné dojmy z územně-správního systému v České republice, myslíte si, že je efektivní?

Tab. 23 Odpovědi respondentů na otázku 26

	Počet respondentů	Počet respondentů [%]
Velmi efektivní	9	7,0
Efektivní	53	41,1
Neutrální	17	13,2
Neefektivní	16	12,4
Velmi neefektivní	2	1,6
Nevím	32	24,8
Celkem	129	100,0

(zdroj: vlastní data)

Největší podíl respondentů vnímá územně-správní systém v České republice jako efektivní nebo alespoň dostatečně funkční. Nicméně je tu i menší podíl těch, kteří mají kritický postoj. Zároveň je zde značný podíl respondentů, kteří si nejsou jistí, jak systém zhodnotit. Názor respondenta 7: „Jako asi je efektivní, osobně proti tomu nic nemám.“

4.2. Jaké mají podle Vás pravomoci obce s rozšířenou působností (ORP) ve srovnání s běžnými obcemi?

Tab. 24 Odpovědi respondentů na otázku 27

	Počet respondentů	Počet respondentů [%]
Mají k obecnímu úřadu i úřady vykonávající přenesenou působnost státu	22	17,1
Mají k obecnímu úřadu i úřady vykonávající přenesenou působnost státu a Vyřízení dokumentů – OP, ŘP, pas	4	3,1
Vyřízení dokumentů – OP, ŘP, pas	18	13,9
Rozšířená působnost na obce v celém správním obvodu	17	13,2
Větší	11	8,5
Vykonává státní správu v přenesené působnosti	15	11,6
Vykonává státní správu v přenesené působnosti a Vyřízení dokumentů – OP, ŘP, pas	1	0,8
Nevím	35	27,1
Žádné	6	4,7
Celkem	129	100,0

(zdroj: vlastní data)

35 respondentů odpovědělo, že neví, jaké mají ORP pravomoci ve srovnání s běžnými obcemi, pouze 6 respondentů uvádí, že ORP nemají žádné další pravomoce ve srovnání s běžnými obcemi.

Dle respondenta 3: „V podstatě je v těch menších městech na úřadech takový ten základ, řeší pouze věci ohledně své obce, ale na tu přenesenou působnost musí dojíždět do měst, pod kterou spadají. Asi by bylo poměrně neefektivní, kdyby každá obec měla přenesenou působnost a v podstatě všichni by byli úředníci.“

4.3. Jaké má podle Vašeho názoru funkce okres?

Obr. 6 Odpovědi respondentů na otázku 28 (zdroj: vlastní data)

Čestnosti odpovědí jsou znázorněny v příloze 6. Respondent 5 se vyjádřil: „Ze zkušenosti vím, že soudnictví a také policie třeba.“

4.4. Proč si podle Vás někteří lidé musí zařizovat občanský nebo řidičský průkaz v jiné obci, než je jejich bydliště?

Tab. 25 Odpovědi respondentů na otázku 29

	Počet respondentů	Počet respondentů [%]
Jde to ve všech obcích	1	0,8
Nebydlí v ORP	43	33,3
Nemají v obci bydliště trvalý pobyt	9	7,0
Nemáme funkční systém	5	3,9
V obci není příslušný úřad	32	24,8
Obec nemá přenesenou působnost	7	5,4
Sami si zažádají	3	2,3
Nevím	29	22,5
Celkem	129	100,0

(zdroj: vlastní data)

Nejvíce respondenti odpovídali, že důvodem je, že daní lidé nebydlí v ORP anebo nemají v dané obci příslušný úřad. Také 29 respondentů odpovědělo, že neví důvod. Dle respondenta 9: „To netuším, asi bych řekla, že tam nemají úřady na to.“

4.5. Jaký způsob zpravodajství nebo informačního zdroje používáte nejčastěji k získání informací o územně-správním systému?

Obr. 7 Odpovědi respondentů na otázku 30 (zdroj: vlastní data)

Čestnosti odpovědí jsou znázorněny v příloze 7.

4.6. Víte, že došlo ke změnám v územně-správním systému České republiky k 1.1.2021 (např. změna hranic správních obvodů obcí s rozšířenou působností nebo okresů)?

Tab. 26 Odpovědi respondentů na otázku 31

	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Počet respondentů	37	91	1	129
Počet respondentů [%]	28,7	70,5	0,8	100,0

(zdroj: vlastní data)

91 respondentů si není vědoma posledních změn v územně-správním systému ČR a 1 respondent si není touto záležitostí jistý. Zatímco pouze 37 respondentů ví o harmonizaci systému.

V. DISKUSE VÝSLEDKŮ A ZÁVĚR

Při zpracovávání dat vzhledem k demografickým údajům se ukázal jako jediný vypovídající faktor nejvyšší dosažené vzdělání, a to pouze u uzavřených otázek, které byly více zaměřené na znalosti a na účast komunálních i krajských voleb. Konkrétně se jednalo o otázky v sekcích Členění jednotek, Obce a Kraje. Žádný jiný faktor neměl vliv na odpovědi respondentů jak v dotazníkovém šetření, tak i ve strukturovaných rozhovorech.

Nejnižší povědomí v části členění jednotek by se dalo připsat respondentům se základním a středním vzděláním bez maturity, i když ani jeden respondent z těchto kategorií neodpověděl na 6. otázku, že si myslí, že zná systém velmi špatně. Avšak celkově je povědomí nadprůměrné.

Ke komunálním volbám chodí 86,7 % dotázaných respondentů, což je velmi nad republikovým průměrem z posledních voleb do zastupitelstev obcí konané v roce 2022. Ty měly volební účast 46,1 % (ČSÚ, 2022).

V otevřených otázkách se velmi často objevovaly neurčité odpovědi jako například v otázce 16 „Stará se o obec, Řídí obec“, což naznačuje, že povědomí respondentů je rozsáhlé, ale nejde do hloubky.

89,9 % respondentů si myslí, že je v ČR velké množství obcí, ale převažuje názor, že to není problém a že by se obce neměly slučovat. V roce 2023 Národní ekonomická rada státu (NERV) vydala návrhy na snížení výdajů a zvýšení příjmů státního rozpočtu, mezi které mělo patřit i slučování malých obcí do 1000 obyvatel, které se však setkalo s neúspěchem a ke slučování nedošlo (Eliáš, 2023).

Ke krajským volbám chodí 73,3 % dotázaných respondentů, což je také na republikovém průměrem volební účasti, která byla při posledních volbách do zastupitelstev krajů v roce 2020 37,95 %. Je možné, že vyšla tak velká procenta účasti na komunálních i krajských volbách, protože respondenti se báli vybrat možnost, že k volbám nechodí, anebo je zde i možnost velkého zastoupení respondentů do 24 let, u kterých je trend zájmu účastnit se voleb (ČSÚ, 2020).

Celkové povědomí respondentů samosprávy bych řekla, že je průměrné a také lze určit, že povědomí krajů je obecně horší než povědomí samosprávy na obecní úrovni. Přičemž nejnižší povědomí by šlo přiřadit respondentům se základním vzděláním, ale nemůžeme to brát úplně zřetel, když daných respondentů je pouze 5 (což platí také pro respondenty se středním vzděláním bez maturity, kteří jsou jenom 4).

Povědomí respondentů o státní správě je nejnižší, i když by se dalo říct, že 60 % respondentů má povědomí o funkci SO ORP, ale pouze 35,3 % má povědomí o současných funkcích okresů, jež mají jako územní jednotky stále význam pro členění vybraných orgánů státní správy, anebo pouze 28,7 % vědělo o harmonizaci k 1.1.2021 (Sláma, 2020).

Také se ukázalo, že respondenti se s informacemi o územně-správním systému nejčastěji setkávají na sociálních sítích, na internetu a prostřednictvím rodiny a přátel. Zanedbatelný počet respondentů získává informace z důvěryhodnějších zdrojů, jako jsou ČSÚ, ČÚZK, legislativa či odborné publikace.

Bakalářská práce se zabývala povědomím respondentů o územně-správním systému České republiky. Jejím cílem bylo zhodnocení povědomí o jednotlivých částech systému a následně určit míru povědomí o územně-správním systému České republiky.

Dalo by se určit, že povědomí respondentů o státní správě je nejnižší. Průměrné povědomí mají respondenti o samosprávě, kde měli respondenti lepší povědomí o obcích než o krajích, a nakonec nejlepší povědomí mají o členění jednotek územně-správního systému ČR.

VI. ZÁVĚREČNÝ SEZNAM ZDROJŮ

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 2.10. – 3.10.2020 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2020 [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2020/kz?xjazyk=CZ>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volby do zastupitelstev obcí konané 23.09. – 24.09.2022 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2022 [cit. 2024-05-02]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2022/kv?xjazyk=CZ&xid=1>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Pověřené obecní úřady [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023 [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/rso/poverene_obecni_urady

ELIÁŠ, Antonín. Nervy s NERV(em) – část třetí [online]. Praha: Triada, spol. s r. o., 2023 [cit. 2024-05-02]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6887118>

FŇUKAL, Miloš. Politická geografie. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3900-6.

HLEDÍKOVÁ Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. Dějiny správy českých zemí: Od počátků státu po současnost. Praha: Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

KÁŇA, Pavel. Základy veřejné správy: Vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol. 3. vyd. Ostrava: Montanex, 2010. ISBN 978-80-7225-3197.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Veřejná správa v České republice. [online] 2. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra ČR, p.o., 2005. [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/verejna-sprava-v-ceske-republice.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Harmonizace územně správního členění státu. [online] Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2016. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/harmonizace-uzemne-spravniho-cleneni-statu.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Veřejná správa v České republice. [online]. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2017. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/verejna-sprava-v-ceske-republice-pdf.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Obecně o novém zákonu č. 51/2020 Sb. [online]. Praha: MVČR, 2024. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obecne-o-novem-zakonu-c-51-2020-sb.aspx>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA. Vládní návrh zákona o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů (zákon o územně správním členění státu). [online]. Praha: Parlament České republiky, 2019. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=160016>

SCHELLE, Karel. Dějiny české veřejné správy. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-203-5.

SLÁMA, David. Nový zákon o územněsprávním členění státu od 1. 1. 2021. [online]. Praha: Triada, spol. s r. o., 2020 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6797803>

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE. Správní uspořádání ČR, orgány územního plánování: Obce. [online]. Brno: Ústav územního rozvoje, 2022. [cit. 2024-03-18]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp>

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

VII. PŘÍLOHY

Příloha 1

Dotazník Veřejného povědomí o územně-správním systému České republiky

Vážené respondentky, vážení respondenti,

Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který poslouží jako podklad pro Bakalářskou práci na téma „Veřejné povědomí o územně-správním členění České republiky“. Dovoluji si Vás rovněž požádat o co nejpřesnější a pravdivé vyplnění dotazníku. Účast ve výzkumu je anonymní a dobrovolná. Cílem dotazníku je zjistit a vyhodnotit povědomí respondentů o jednotlivých úrovních územně-správního systému.

NEJEDNÁ SE O ZKOUŠENÍ ZNALOSTÍ, ale vzhledem k tomu, že je systém složitý, tak se zaměřuji na povědomí respondentů.

Předem děkuji za spolupráci. Studentka Přírodovědecké fakulty v Olomouci.

Sekce I: Demografické údaje

1. Věk: *uzavřená otázka (18-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55 let a více)*
2. Pohlaví: *polouzavřená otázka (Muž, Žena, Jiné: ____)*
3. Nejvyšší dosažené vzdělání: *uzavřená otázka (Základní, Střední bez maturity, Střední s maturitou, Vysokoškolské)*
4. Název obce bydliště: *otevřená otázka*
5. Povolání: *otevřená otázka*

Sekce II: Členění jednotek

6. Jak byste popsali svou znalost současného územně-správního členění České republiky? *uzavřená otázka (Velmi dobře, Dobře, Neutrálně, Špatně, Velmi špatně)*
7. Na jaké dva územně-samosprávné celky je Česká republika se člení? (Možno vybrat více odpovědí) *uzavřená otázka (Obce, Obce s pověřeným obecním úřadem, Obce s rozšířenou působností, Kraje)*

8. Měli jste osobní zkušenosti s problémy spojenými s aktuálním územním členěním? *uzavřená otázka (Ano, Ne)*
 9. Pokud ano, můžete tyto problémy spojené s aktuálním územním členěním popsat? *otevřená otázka*
 10. Do jakého kraje spadá Vaše bydliště? *uzavřená otázka (výpis krajů)*
 11. Do jakého okresu spadá Vaše bydliště? *uzavřená otázka (výpis okresů příslušného kraje)*
 12. Do jaké obce s rozšířenou působností (ORP) spadá Vaše bydliště? *uzavřená otázka (výpis ORP příslušného kraje)*
 13. Do jaké obce s pověřeným obecním úřadem (POÚ) spadá Vaše bydliště? *uzavřená otázka (výpis POÚ příslušného kraje)*
- Otázky 11.-13. se přesměrovaly na základě odpovědi v 10. otázce.

Sekce III: Obce

14. Chodíte ke komunálním volbám? *uzavřená otázka (Ano, Ne)*
15. Proč chodíte či nechodíte ke komunálním volbám? *otevřená otázka*
16. Jaké má podle Vás zastupitelstvo funkce? *otevřená otázka*
17. Jaké má podle Vás funkce starosta? *otevřená otázka*
18. Jakým způsobem se volí členové zastupitelstva? *otevřená otázka*
19. Jakým způsobem se volí starosta? *otevřená otázka*
20. Myslíte si, že je v ČR velké množství malých obcí (do 1 000 obyvatel)? *polouzavřená otázka (Ano, Ne, Jiné: ___)*
21. Myslíte, že je velké množství malých obcí neefektivní a měly by se sloučit? *otevřená otázka*

Sekce IV: Kraje

22. Chodíte ke krajským volbám? *uzavřená otázka (Ano, Ne)*
23. Jak probíhají volby do krajských zastupitelstev? *uzavřená otázka (Poměrný volební systém, Většinový volební systém, Nevím)*
24. Jaká je podle Vašeho názoru role hejtmána? *otevřená otázka*
25. Myslíte si, že jsou kraje zbytečné a měly by se zrušit? *uzavřená otázka (Ano, Ne, Nevím)*

Sekce V: Státní správa

26. Jaké jsou Vaše obecné dojmy z územně-správního systému v České republice, myslíte si, že je efektivní? *otevřená otázka*
27. Jaké mají podle Vás pravomoci obce s rozšířenou působností (ORP) ve srovnání s běžnými obcemi? *otevřená otázka*
28. Jaké má podle Vašeho názoru funkce okres? *otevřená otázka*
29. Proč si podle Vás někteří lidé musí zařizovat občanský nebo řidičský průkaz v jiné obci, než je jejich bydliště? *otevřená otázka*
30. Jaký způsob zpravodajství nebo informačního zdroje používáte nejčastěji k získání informací o územně-správním systému? *polouzavřená otázka (Televize, Noviny a časopisy, Sociální sítě, Rodina a přátelé, Žádné, Jiné: ___)*
31. Víte, že došlo ke změnám v územně-správním systému České republiky k 1.1.2021 (např. změna hranic správních obvodů obcí s rozšířenou působností nebo okresů)? *polouzavřená otázka (Ano, Ne, Jiné: ___)*

Příloha 2

Tab. 27 Četnosti odpovědí respondentů na otázku 16

	Počet respondentů
Nic	3
Rozpočet	39
Rozvoj obce	18
Samospráva	1
Správa majetku obce	2
Stará se o obec	36
Volba starosty	10
Volba starosty a rady obce	9
Vydávání vyhlášek	18
Řídí obec	29
Zřizovatel škol	3
Zastupování občanů	14
Zřizovatel policie	1
Nevím	11
Bez korektní odpovědi	3

(zdroj: vlastní data)

Příloha 3

Tab. 28 Četnosti odpovědí respondentů na otázku 17

	Počet respondentů
Hlava obce	6
Nevím	9
Podepisuje dokumenty schválené zastupitelstvem	8
Zastupuje obec	24
Reprezentuje obec	55
Komunikace s obcemi	6
Vede obec	39
Komunikuje s občany	3
Svolává zastupitelstvo	11
Vede zastupitelstvo a radu obce	4
Řídí zasedání zastupitelstva	7
Zodpovídá se zastupitelstvu	4
Člen rady a zastupitelstva	4
Velitel obecní policie	2
Oddává	1
Bez korektní odpovědi	2

(zdroj: vlastní data)

Příloha 4

Tab. 29 Četnosti odpovědí respondentů na otázku 18

	Počet respondentů
Bez korektní odpovědi	1
Hlasovacími lístky	1
Komunálními volbami	40
Na 4 roky	3
Počet odvozený z počtu obyvatel	2
Nevím	10
Občany	8
Poměrným volebním systémem	10
Přímou volbou	10
Valná hromada	1
Většinovým volebním systémem	1
Volbami	42
Volí se strana a lze udělit preferenční hlasy jednotlivým kandidátům	7
Zasedáním rady	1

(zdroj: vlastní data)

Příloha 5

Tab. 30 Četnosti odpovědí respondentů na otázku 24

	Počet respondentů
Formální hlava kraje	1
Nevím	17
Představitel kraje	1
Reprezentuje kraj	42
Řídí kraj	24
Zastupuje kraj	32
Podepisuje dokumenty	4
Svolává zasedání zastupitelstva	2
Schvaluje návrhy zastupitelstva	2
Je v čele zastupitelstva	3
Má právo veta	1
Zajišťuje hospodaření kraje	1
Řeší právní záležitosti kraje	1
Komunikuje s ministerstvy	1
Stojí v čele kraje	3
Rozděluje dotace	2
Totožné jako starosta	15
Hájí zájmy občanů	5
Zodpovídá se zastupitelstvu	2
Žádné	1
Bez korektní odpovědi	2

(zdroj: vlastní data)

Příloha 6

Tab. 31 Četnosti odpovědí respondentů na otázku 28

	Počet respondentů
Místní správa	8
Bezpečnostní jednotky	4
Nevím	28
Okresní soudy	10
Statistická jednotka	10
Pouze územní členění	24
Správa sociálního zabezpečení	1
Větší než obec, ale menší než kraj	8
Výkon státní správy	3
Žádné	43

(zdroj: vlastní data)

Příloha 7

Tab. 32 Četnosti odpovědí respondentů na otázku 30

	Počet respondentů
ČÚZK	1
ČSÚ	2
GIS data	1
Internet	28
Noviny a časopisy	19
Rodina a přátelé	34
Sociální síť	54
Legislativa	2
Žádné	12
Obecní zpravodajství	5
Odborné publikace	3
Škola	6
Televize	43

(zdroj: vlastní data)